

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอแนวคิดของกรอบแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ และกรอบการศึกษาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เป็นแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาและการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

2.1 แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริมสุขภาพ

คำว่า “สุขภาพ” ที่มาจากคำอังกฤษว่า “health” มีรากศัพท์มาจากภาษาเยอรมันนั้น มีความหมาย 3 ประการ คือ ความปลอดภัย (safe) ไม่มีโรค (sound) หรือทั้งหมด (whole) ในพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด (1984) จึงให้ความหมายของคำว่า Health ว่า “ไม่มีโรคทั้งร่างกายและจิตใจ (soundness of body or mind) และนิยามแนวโน้มจะพบในพจนานุกรมทางการแพทย์เกือบทั้งหมด

ต่อมาองค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามคำว่า “สุขภาพ” นี้ในความหมายที่กว้างขึ้นว่า หมายถึง “สุขภาวะ (well being) ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตและสังคม” ความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป รวมทั้งในความหมายของคำว่า “ส่งเสริมสุขภาพ” ด้วย (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ และคณะ, 2541 : น.2)

การส่งเสริม (Promotion) และการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ต่างก็เป็นแนวความคิดมาจากสหรัฐอเมริกา ในขณะที่การส่งเสริมในเชิงธุรกิจมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตหรือยอดขายนำสินค้าเพื่อให้มีกำไรมากขึ้น แต่การส่งเสริมสุขภาพนั้น เน้นการให้ประชาชน ชุมชน สังคม ช่วยกันทำให้ทุกคนมีสุขภาพดีและเพิ่มพูนศักยภาพในการพัฒนาสุขภาพของแต่ละคนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้รัฐและบุคคลสามารถลดค่าใช้จ่ายในด้านการแพทย์และการสาธารณสุขลง

ด้วยเหตุที่ว่า “สุขภาพ” ในกระบวนการทัศน์ใหม่นั้นหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งสุขภาวะในแต่ละด้านต่างก็ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันมิได้แยกขาดจากกัน (ประเวศ วะสี, 2543)

สุขภาวะทางกาย หมายถึง ร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรค ไม่พิการ

สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง มีเมตตา มีสมาธิ มีปัญญา

สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึง การเสียดละ ลดความเห็นแก่ตัว มีสติ